

DE GROOTSE GODVERGETEN GLORIE VAN ALLES

Ook verschenen van Josh Ritter bij
Nijgh & Van Ditmar:
De wonderjaren van Henry Bright (2012)

JOSH RITTER

De grootse godvergeten
glorie van alles

Vertaald door Dirk-Jan Arensman

Nijgh & Van Ditmar
Amsterdam

www.nijghenvanditmar.nl
www.joshritter.com

Oorspronkelijke titel *The Great Glorious Goddamn of It All*
Hanover Square Press, Toronto
Copyright © Josh Ritter, 2021
Copyright Nederlandse vertaling © Dirk-Jan Arensman/
Nijgh & Van Ditmar, 2022
Omslag Jan van Zomeren
Typografie Zeno Carpentier Alting
NUR 302 / ISBN 978 90 388 1147 5

Voor Haley, die uit een sterk verhaal gewandeld kwam
en het reddingswerk deed.

Mijn doodsvijand

Tot Joe Mouffreau had ik nooit gedacht dat ik nóg een keer een doodsvijand zou hebben. Toen kwam Joe terug uit de Tweede Wereldoorlog, scheurde door het dal van de rivier de St. Anne in de sjieke nieuwe auto die zijn pappie voor hem had gekocht, smeed met geld dat zijn pappie hem had gegeven en overtuigde zijn pappie ervan met een sjieke nieuwe manier te beginnen om als de duivel hout over de St. Anne te vervoeren. Vanaf de eerste keer dat ik hem zag, had ik in de smiezen dat Joe Mouffreau een leugenachtige, dwaze, neerbuigende idioot was, mijn bittere wrok meer dan waard, en ik moet het hem nageven: Joe was het grootste deel van mijn leven een puike doodsvijand.

Moet je me nu eens zien. Lig ik hier in een ziekenhuisbed met slangetjes in mijn armen appelmoes te eten. Gistermiddag zat ik nog bij De Gebroeders Swede te drinken en naar soapseries te kijken. Ik was negenennegentig, zeker, maar nog in de bloei van mijn leven, zat barstensvol Rainier-bier en azijn, vast van plan eeuwig te leven. Toen kwam Joe Mouffreau, de meest armzalige, kortnekkige, spriet-armige, light-bier-zuipende, melk-bij-zijn-whisky-

drinkende, naar-snackbar-riekende, opschepperige, zenuwlachende, slappehappige, altijd-maar-bietsende, steelse-blikken-werpende, breedborstige, joligegoppen-tappende plaatsvervanger van Magere Hein waar het Noodlot maar mee op de proppen kon komen. Misschien zou ik niet zo met stomheid geslagen moeten zijn. Joe en ik hadden het per slot van rekening van het begin af aan met elkaar aan de stok, en in de loop van de tijd had de wetenschap dat hij zo'n volstreekte ellendeling was mij ervan overtuigd dat onze doodsvijanden ons in leven kunnen houden.

Dus ondanks alles wat er is gebeurd moet ik hem misschien wel dankbaar zijn. Misschien hield Joe – met z'n vier jetski's, zijn Harley-Davidson en zijn honderden tv-kanalen, met zijn huis, die gigantische, in namaak-blokhutstijl opgetrokken kolos, meer plastic dan vurenhout, zijn o zo blitse gasbarbecue en zijn gekapte bossen – me wel al die tijd in leven. Maar evengoed komt er bij doodsvijanden een moment dat je het met ze moet uitvechten. Misschien gebeurt dat niet op een plek of een tijdstip dat je zelf hebt uitgekozen, maar om iemand te overleven moet één van de twee dood. Er zijn zat manieren waarop ik dit leven met meer waardigheid had kunnen verlaten dan door toedoen van Joe Mouffreau. Je zou de weidse supermarkt van de Menselijke Ervaring kunnen doorzoeken, en er ongeveer een miljoen andere lotsbepalingen vinden die makkelijker te verteren zouden zijn dan dit specifieke staaltje vernedering. Maar evengoed, als je denkt dat hij mij wat kan schelen, dan heb je het mis. Misschien dat het voor sommige mensen angstaanjagend

is om klein te worden gemaakt, maar ik ben niet bang. Mijn naam is Weldon Applegate, en ik ben al eerder klein geweest.

En trouwens, het is niet dat Joe nou gehuld in glans en glorie van het strijdtoneel is gekomen.

Het hebben van doodsvijanden is een van de manieren waarop mijn vader en ik altijd van elkaar hebben verschild. Tom Applegate leek überhaupt nooit vijanden te hebben, doodsvijanden of anderszins. Hij was altijd vriendelijk, trad iedereen met een open blik tegemoet, en vanaf het moment dat we toen ik tien jaar was voor het eerst een voet in het piepkleine houthakkersdorpje Cordelia zetten, werd hij gerespecteerd als een Applegate, wiens vader en grootvader in hun tijd befaamde houthakkers waren geweest. We hadden behoorlijk wat opschudding veroorzaakt, mijn vader en ik, toen Peg Ramsay ons naar dit gehucht haalde om na de dood van Lyle Llewellyn de dorpswinkel over te nemen. Iedereen die verhalen over de Applegates had gehoord, nam vol respect zijn petje af, en iedereen wist uiteraard van het Verloren Perceel en dat dat door overerving van mijn vader was, en nog ongerept. Terwijl we door de modder van de hoofdstraat liepen, had Peg mijn vader gevraagd of Cordelia hem beviel. Mijn vader had ja, o ja hoor, gezegd. Het beviel hem best. Hij was een romanticus, mijn vader.

Er was in zijn jeugd, voor mijn geboorte, een tijd geweest dat mijn vader voorgoed verknocht aan de bossen had kunnen raken. Hij had met zijn eigen vader verscheidene seizoenen in de houtkap gewerkt, in de buurt van de grens met Montana, en hij was er

goed in geweest. Zijn vader, Ouwe Tom, was de grote bomen naar de St. Anne gevolgd, en dat zou mijn vader ook gedaan hebben, als hij mijn moeder niet was tegengekomen. Hij stond op hun huwelijksfoto pal achter haar, met zijn grote hand op haar kleine schouderdje, zijn grote krachtige lijf in bruiloftskledij geperst, en zag er van top tot teen uit als een gekooid bosbeest. Er sprak vriendelijkheid en humor uit zijn ogen, maar ook een glinstering van vrolijke ondeugendheid en hard, hard werken. Hij was mijn moeder tegengekomen tijdens een tripje naar Moscow, Idaho. Ze werkte achter de toonbank van de familiezaak. Het was zeker een ongelijke match, haar familie welgesteld, mijn vader zo arm dat hij het zich nauwelijks kon veroorloven een deuntje te fluiten, maar ze waren verliefd geworden en je weet hoe dat dan gaat.

Maar mijn moeder was niet op haar achterhoofd gevallen, en werken in de houtkap, met alle gevaren, ontberingen en gedwongen afwezigheden van dien, was geen manier om een gezin te onderhouden, als je het ook maar enigszins kon vermijden. Ze beloofde met hem te trouwen, als hij de bossen achter zich liet. Dus zwoer hij die kloterige eed. Dat kan niet makkelijk zijn geweest: hout kappen was het enige leven dat mijn vader (en zijn vader en zijn vaders vader voor hem) ooit had gekend. Als je in die mannen sneed, bloedden ze dennenhars. Maar hij zei ja, ja natuurlijk, ze vestigden zich ergens en toen kwam ik.

In mijn kinderoegen leek hij gelukkig en tevreden. Hij was niet zo'n vader die schuimbekte of mokte; zijn gezicht was zo kalm als een emmer melk. Zelfs toen

het bericht kwam dat zijn eigen vader diep in de bossen gestorven was, liet hij zich door dat nieuws niet uit het veld slaan. Je zou toch verwacht hebben dat het enig effect op zijn zelfbeheersing zou hebben toen de eigendomsakte van het Verloren Perceel werd bezorgd, samen met mijn grootvaders hakbijl en de rest van zijn schaarse persoonlijke bezittingen, maar nee. Die steile, met bomen bedekte bergspits was wat hem betreft gewoon een plek op de een of andere landkaart. Hij had hem nog niet met eigen ogen gezien. En daarbij, mijn vader had een eed gezworen dat hij de bossen achter zich zou laten, en dat was dat. Althans, dat dacht ik.

Hij was een vriendelijke, eerlijke vent, die Tom, en hij kon goed met cijfers overweg, dus hielp hij met het drijven van Able and Able, de dorpswinkel van de familie van mijn moeder. Hij was de hele dag bezig met goederen opslaan en praatjes maken, hij onderhandelde met leveranciers en hield de boekhouding bij. Hij stond achter de toonbank op de dag dat mijn moeder op haar vijftiengste zomaar ineens overleed aan een beroerte, toen ik zes jaar oud was, en hij bleef daar nog bijna vier jaar na haar dood werken, maar zonder haar schouder om zijn hand op te leggen, raakte hij op drift. Hij sleepte zich elke ochtend uit bed en trok nette kleren aan om in de winkel te werken, maar hij knoopte zijn schort losjes voor, en dat ding leek een beetje afstand van zijn lijf te houden, alsof het hem niet helemaal meer paste. Hij maakte nog steeds een praatje met klanten, maar het was duidelijk dat het bos dat hij om zijn hart heen had weggekapt, daar met de dood

van mijn moeder langzaam weer zijn wilde plekje in aan het veroveren was. Je kon niet zien dat de tentakels van dat oude leven zich weer recht zijn bloedbaan in vlochten, maar de houthakkersverhalen die hij me vertelde als het bedtijd was ademen de geur van dennenbomen.

Dan vertelde hij dat de toppers, mannen die zonder angst waren geboren, honderden meters de lucht in klommen, onderweg takken afhakten, de kroon van de dennenbomen zaagden en katrollen bevestigden aan wat er nog over was, om de stammen naar de laadplek te kunnen slepen. Hij lachte, terwijl hij me verhalen vertelde over houthakkers die in de bossen zo rijk waren geworden dat ze aan het eind van het seizoen een privétrein lieten komen om ze naar de rumoerige, wervelende magie van The Lights te brengen, waar je ondergrondse kroegen zo lang als hele huizenblokken had. 'Ze waren zo lang,' zei hij, 'dat de mannen allemaal opbraken in groepjes, op basis van de landen waar ze vandaan kwamen, en dat je als je langs de bar liep dan het gevoel kreeg dat je door die landen zelf heen trok.' Ierland was luidruchtig, Finland stilletjes. Mijn moeder zou nooit hebben getolereerd dat er zulke verhalen aan een zevenjarige werden verteld, maar Tom was niet gemaakt voor een leven achter de toonbank, en 's avonds dwaalde zijn hart dus af.

Mijn moeders familie bestond uit societyfiguren, erop gebrand dat ik fatsoenlijk werd opgevoed, dus ging ik naar school en naar zondagschool en leerde ik lezen en schrijven en vrezen voor het hellevuur. Hoewel mijn moeder weg was, gingen de dingen gewoon

door, zo stabiel en saai rustig dat de binnenkomst van Peg Ramsay in de Able and Able, toen ik tien was, zo iets was als de engelen die aan de herders verschenen. Peg had zijn bosgroene blazer aan en praatte met mijn vader over de St. Anne, over het dorpje Cordelia en de dode winkelhouder daar, en over het Verloren Perceel, dat niet zomaar een lapje grond was, maar een subliem en angstaanjagend geheugensteuntje dat alle mensen sterfelijk zijn. Hij vertelde over Dream drinken en hoe de ziel daarvan ging leviteren, over de dansfeesten bij lantaarnlicht en over Oral Avery, de topper die laatst door een bliksemschicht was getroffen toen hij om een weddenschap hoog in een boom klom, en die sindsdien aan slapeloosheid leed.

Die verhalen kon een man als mijn vader met geen mogelijkheid weerstaan. Hij zou niet in de bossen werken, hield hij mij (en zichzelf) voor, maar Cordelia was een echt houthakkersdorp, en het had hem goedge-daan om op zo'n plek op te groeien. Hij vertelde mijn moeders familie over het fraaie dorp, de kerk en het fijne schooltje daar, maar onder vier ogen zei hij tegen me dat ik voorlopig wel genoeg school en God had gehad, en dat Peg Ramsay me persoonlijk een baantje zou bezorgen. Ik mocht haar opvegen in zijn barbierszaak en andere klusjes doen in het dorp. Welke tienjarige bij zijn volle verstand zou nee zeggen tegen zo'n avontuur? Ik bedoel, daar zaten we, gevangen – ik op school, mijn vader achter zijn toonbank – terwijl we in Cordelia verdomme zomaar midden in ons eigen epische verhaal konden zitten.

Peg Ramsay had die dag dat hij de Able and Able

binnenkwam heel, heel lang staan praten, en tjonge, wat wond hij ons om zijn vingers. Hij vertelde immense verhalen, vol reuzen. Hij sprak over de avonturen van Serwalter Scott, het Genie van de Grote Noordelijke Bossen, die de Illini-helling en de Serwalter schraagbrug had gebouwd. Hij vertelde over Bud Maynard en de kwaadaardige bergclaimovertreder, over Ed Bouley die door een bende was geëxecuteerd tegen een reusachtige boom die nu zijn naam droeg. Hij vertelde over de grote houtdrijverijen over de rivier, de boomstammen anderhalve meter breed en over Wandering John, wiens vurenhouten kist te dicht bij de waterrand was begraven en op een voorjaarsdag was weggespoeld door het dooiwater, zodat het een traditie was geworden om bij elke drijverij een paar stenen op zijn graf te leggen, voor de mazzel en om te zorgen dat die knakker door het gewicht mooi op zijn plek bleef. En toen vertelde hij uiteraard over Linden Laughlin.

Mijn vader hoorde trompetten schallen

Linden Laughlin kwam uit Canada, misschien, of soms uit Maine. Hij sprak met een accent, maar wat voor accent precies, dat wist niemand. Een paar ouwe knarren beweerden dat ze hem in de jaren 1880 de boel op stelten hadden zien zetten in Saginaw, maar dat was decennia geleden en in dat geval was hij toch zeker allang dood geweest.

Misschien was hij wel helemaal geen man, maar een grijsbaard of het soort woudgeest waar de Heks die bij ons inwoonde de hele tijd haar toverspreuken tegen uitsprak. Linden Laughlin kon met zijn laarzen met spijkerzolen tegen het plafond trappen. Hij was twee meter tien en had drie rijen tanden en kiezen. Hij kon dwars door de steel van een hakbijl heen bijten, niet dat hij ooit een hakbijl gebruikte. De bijl van Linden Laughlin kon helemaal zelfstandig bomen omhakken.

Op een keer, op een dansfeest in Vancouver of Aroostook, stond-ie zo hard te jiggen dat hij dwars door de vloer danste. Een andere keer was iemand ergens boomstammen aan het verslepen en die kwamen dusdanig in de modder vast te zitten dat twee ossen-

koppels ze nog niet los konden trekken. Linden Laughlin kwam langs, wierp één blik op die boomstammen en begon ernaartoe te lopen. Met elke stap die hij zette werden die stammen steeds een stukje kleiner, tot ze toen hij er eindelijk vlakbij was zo klein waren geworden dat hij ze gewoon optilde, onder zijn arm nam en naar de zaagmolen droeg.

En dat niet alleen, als bosbaas kon hij de ijzigste harten angst en respect inboezemen en een hele kudde houthakkers elke willekeurig berg op leiden, in de wetenschap dat het hout eraf gehaald zou worden, en snel ook. Hij wist welke kant bomen op zouden vallen, en dat bijna enge *weten* van hem was net zozeer een geruststelling als een bron van angstige gevoelens. Sommige mensen zeiden dat hij zijn naam in een Zwarte Kattenboek had gezet en zijn ziel voor zeshonderdzesenzestigduizend jaar aan de duivel had verkocht. Volgens sommigen was hij een vriend van wezen en vrouwen, volgens anderen was hij regelrecht uit de kloof van een gekloven hoef geklommen. Maar wat iemand ook over hem zei, iedereen was het erover eens dat Linden Laughlin de beste houthakker was die er ooit had geleefd.

Wat hij ook was, leeftijdsloos, sterfelos, tot mijn pure ongeloof stond hij daar op een ochtend toen ik dertien was in onze winkel in Cordelia. Ik was net terug van in het dorp vervangen van lege flessen Dream door verse uit de grot onder de zaak van Shorty Wade. Hoe ik wist dat het Linden Laughlin was die daar stond? Het had onmogelijk iemand anders kunnen zijn. Jezus Christus op een cracker, wat was dat

een gigantische gozer. Het was een wonder dat hij überhaupt in onze winkel paste. Het haar van de man was zo zwart als drop en hing tot op zijn oren, als bij een cavaleriesoldaat op het omslag van een van mijn vaders boeken over de veldslagen van Custer. Zijn ogen waren groen als zonlicht door elzenbladeren, en zijn adamsappel zag eruit als een half doorgeslikte vuist in zijn keel. Hij had iets scherps aan zijn randen, iets waardoor al het andere in de kamer wazig leek en, zo niet minder echt, dan toch op z'n minst minder belangwekkend. Het was alsof deze man met veel zorg uit een wilder oord was geknipt en hier in ons kleine dorp geplakt. Dit was nog eens iets nieuws. Dit was nog eens iets bijzonders en angstaanjagends.

Mijn vader stond, zo recht als een lariks. Hij had een bierbuik, mijn vader, maar die hield hij in, zodat hij er potig en breedgeschouderd uitzag. Zijn gezicht was omhooggericht, naar dat van Laughlin, alsof het de zon zelf was.

‘Ik zei bij mezelf,’ zei Linden Laughlin, ‘gisteren was dat, toen zei ik bij mezelf, maar ik zeg het al een tijdje, ik zei: “Als de Applegate die achter de toonbank van de Applegate General Store Tom Applegate is, dan zijn de bossen wijs. Als ik nog maar één keer een Applegate kan ontmoeten, dan zou ik de Dood fluitend tegemoet kunnen treden, wanneer die komt.”’ Hij stootte een lachje uit en staarde mijn vader daarop verwonderd aan. ‘Ik bedoel, Tom Applegate? Wiens vader heeft gewerkt op Sitka, de Olympics, Gospel Hump?’

Mijn vader lachte een beetje besmuikt.

Laughlin vervolgde: ‘Tom Applegate, wiens grootvader werkte op de Spur, Freezeout, Carliss en Unthank?’

‘Ik wist niet dat ze zo’n indruk hadden gemaakt,’ zei mijn vader.

‘Indruk? Indruk. Maar, Tom, ze maakten helemaal geen indruk, meneer.’ Hij boog zich ver naar omlaag, tot vlak bij mijn vaders gezicht. ‘Die mannen waren meteoren, meneer. Ze hakten hele valleien uit. Dat ik hen allebei op verschillende momenten in mijn eigen leven heb mogen ontmoeten, was zowel een eer als een herbevestiging van de nobelheid van een leven dat diep in de bossen wordt geleefd. Nee, ik denk dat er tussen Desolation Sound en Hudson Bay geen houthakker te vinden is die nooit van de Applegates heeft gehoord. Het lijkt wel alsof waar ik ook kom zij er eerder waren en dingen deden die niet te evenaren zijn, verdomme.’

Ik keek naar mijn vader. Hij had een schort voor en zat de hele dag achter een toonbank geprakt, terwijl potige, naar pek ruikende houthakkers in- en uitliepen en zoveel van buiten mee naar binnen liepen dat je aan het eind van de dag de winkelvloer niet van de bosgrond kon onderscheiden. Hij verkocht geurzeep en kerosine, snoepjes voor een cent en alle kleren die een houthakker maar droeg, plus wat dingen voor vrouwen erbij, zoals spiegels en stoffen, gezichtspoeder, kantige dingen, korsetten en waaiers. De meisjes in het Idaho Hotel deden meestal gewoon een paar druppeltjes van Peg Ramsays Dream achter hun oren en in hun hals, maar er was in de winkel een plankje met

parfums voor de meiden van het Lady Appleton's. Het leek allemaal zo klein en onbeduidend, vergeleken met Linden Laughlin, dé Linden Laughlin, die de grote werken van de Appletons nu met dezelfde eerbied verguldde die andere mensen bewaarden voor verhalen over Linden Laughlin zelf.

‘Herinner je je ene James Jessup nog?’ vroeg Laughlin.

Mijn vader kneep zijn ogen tot spleetjes. ‘Rood haar?’

‘Zo rood als wat,’ zei Laughlin. ‘Vertelde het ene sterke verhaal na het andere over je vader, Ouwe Tom.’

‘Dan kon-ie behoorlijk sterke staaltjes vertellen,’ zei mijn vader.

‘O,’ zei Linden, ‘de allersterkste. Maar je vader en grootvader waren dan ook beresterke mannen, of niet soms? Nou moet ik toegeven dat ik zelf bij tijd en wijle ook van roem geproefd heb, maar nee, Tom, volgens James Jessup ben ik maar armzalig maanlicht vergeleken met hun zomerzon. Hij had het vaak over ze, op zijn sterfbed.’ Linden keek me recht aan en zwaaide toen een vinger zo dik als een pols mijn kant op. ‘Jouw welp, meneer?’

‘Hij is van mij. Weldon, dit is Linden Laughlin,’ zei mijn vader. Hij keek me van achter de toonbank stralend aan.

‘Hoe oud ben jij, Welp?’ Laughlin torende boven me uit. Je zou al twintig minuten nodig hebben gehad om alleen maar om zijn hoofd heen te lopen.

‘Dertien,’ zei ik, terwijl ik zijn blik vast probeerde te houden.

‘Dertien,’ zuchtte Laughlin. ‘Weet je nog dat je dertien was, Tom?’

‘Dat is een tijdje terug,’ zei mijn vader.

Linden knikte, pakte een blikje huidzalf op en draaide het om om het etiket te lezen. ‘Soms heb ik het gevoel dat ik duizend jaar oud ben,’ zei hij. ‘Maar ik ben nog geen ouwe knar, Tom, en jij ook niet.’

‘Toen ik Weldons moeder tegenkwam, besloten we dat er veiliger beroepen bestonden voor een man met een gezin,’ zei mijn vader.

Linden lachte. ‘O, zonder twijfel! Mijn god! De bossen zijn een vreselijke plek voor een gezin! Ik ben nou al een hele dag in Cordelia, Idaho, en ik heb welgeteld één kind gezien, die welp van jou hier namelijk. Nee, de bossen zijn geen plek voor een gezin. Geen plek voor een kleintje. Sterker, de bossen zijn überhaupt geen plek, en wat gezinnen nodig hebben is een eigen plek. Ik vermoed dat mevrouw Applegate dat met me eens zou zijn, of niet soms? Het moet zorgelijk voor haar zijn, om zo dicht op rauwdouwerij en dood te leven. Het moet... vexatoir zijn.’ Hij liet het woord ontsnappen als een stoomwolk. ‘En waar is dat vrouwtje waarvan ik weet dat je het daarachter ergens verstopt hebt zitten?’

‘Mijn vrouw is een paar jaar geleden overleden,’ zei mijn vader.

‘Aahh. Maar dan wordt het verhaal toch duidelijk?’ zei Linden.

‘O ja?’ vroeg mijn vader.

‘Je hebt,’ zei Linden, ‘ongetwijfeld een eed gezworen.’